

Ētika

Publicēts: 10.03.2021.

Zinātnes un tehnoloģiju ētika ir sociālo un humanitāro zinātņu jomas galvenā prioritāte. UNESCO loma ir būt par vērtību un ētisko principu sargu, sniedzot dalībvalstīm rekomendācijas un rīcības plānus šo principu īstenošanai, izpratnei, sabiedrības izglītošanai un to ievērošanai zinātnes un tehnoloģiju attīstībā. UNESCO rosina dalībvalstis aplūkot zinātnes un tehnoloģiju progresu ētikas kontekstā, kas sakņojas dalībvalstu kultūras, tiesību un filozofiskajā mantojumā.

Organizācija ētikas jautājumos darbojas kā:

ideju laboratorija – risinot jaunus ētiskos izaicinājumus un nodrošinot intelektuālu forumu daudznozaru, plurālistiskām un multikulturālām refleksijām par zinātnes un tehnoloģiju ētiku, izmantojot:

- Starptautisko bioētikas komiteju;
- Starpvaldības bioētikas komiteju;
- Zinātnisko zināšanu un tehnoloģiju ētikas starptautisko komisiju;

standartu noteicēja – iedibinot normatīvo regulējumu:

- Vispārējā cilvēka genoma un cilvēktiesību deklarācija;
- Starptautiskā deklarācija par cilvēka ģenētiskajiem datiem;
- Vispārējā bioētikas un cilvēktiesību deklarācija;
- Ieteikums par zinātni un zinātnisko pētniecību;

starpniecības centrs – izveidojot Globālo ētikas observatoriju – bezmaksas aktuālākās informācijas krātuvi par ētikas institūcijām, ekspertiem, likumdošanu, rīcības kodeksiem un mācību programmām visā pasaulē;

kapacitātes celējs – nodrošinot dalībvalstīm nepieciešamos rīkus un tehnisko atbalstu savas valsts ētikas infrastruktūras uzlabošanai;

starptautiskās sadarbības veicinātājs – sadarbojoties ar galvenajām starptautiskajām ieinteresētajām pusēm zinātnes un tehnoloģijas ētikas jomā un veicinot koordināciju starp galvenajiem dalībniekiem, izmantojot ANO Starp aģentūru bioētikas komiteju.

UNESCO Starptautiskā Bioētikas komiteja (IBC), izveidota 1993. gadā, pulcējot 36 neatkarīgos ekspertus, kas seko dzīvības zinātņu attīstībai un to atbilstībai cilvēka cieņas un brīvības principiem, un ir vienīgā šāda veida komiteja bioētikā pasaulē. Latvijas pārstāve un priekšsēdētāja vietniece UNESCO Starptautiskajā Bioētikas komitejā ir Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes asociētā profesore Signe Mežinska.

UNESCO Zinātnisko zināšanu un tehnoloģiju ētikas starptautiskā komisija (COMEST) izveidota 1998. gadā, pulcējot vienkopus 18 vadošos pētniekus zinātnes, juridiskajā, kultūras un politiskajā jomā no dažādiem pasaules reģioniem, kuri sadarbojas ar UNESCO starptautiskajām zinātnes programmām un globālās zinātnes sabiedrībām. Komisijas uzdevums ir formulēt ētikas principus, kas ļautu lēmumu pieņēmējiem izveidot pamatotus kritērijus ikdienas darbam noteiktās jomās, kas saistītas ar tehnoloģijām, vidi, bioloģisko daudzveidību un citām.

<https://www.unesco.lv/lv/etika>